HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

זה הכלל דבר שגופה אסור ושאינה גופה מותר שאין גופה לאתויי מאי לאו לאתויי כה"ג לא לאתויי קלוט במעי פרה ואליבא דרבי שמעון דאע"ג דאמר רבי שמעון קלוט בן פרה אסור הני מילי היכא דיצא לאויר העולם אבל במעי אמו שרי בעי רב חנניא הוציא עובר את ידו בעזרה מהו מגו דהוי מחיצה לגבי קדשים הוי נמי לגבי דהאי או דלמא לגבי דהאי לאו מחיצה היא דמחיצת עובר אמו היא אמר ליה אביי ותבעי לך קדשים קלים בירושלים קדשים קלים בירושלים מאי טעמא לא קא מיבעיא לך דמחיצת עובר אמו הוא הכא נמי מחיצת עובר אמו הוא [א]בעי אילפא הוציא עובר את ידו בין סימן לסימן מהו מי מצטרף סימן ראשון לסימן שני לטהריה מידי נבלה או לא אמר רבא [ב]ק"ו אם הועיל לו סימן ראשון לסימן שני להתירו באכילה לא יועיל לו לטהריה מידי נבלה בעי ר' ירמיה מהו לחוש לזרעו היכי דמי אילימא דאזל אבהמה מעלייתא מאי איריא האי דאית ביה איסור יוצא אפילו בן פקועה דעלמא נמי [ג]דאמר רב משרשיא לדברי האומר חוששין לזרע האב בן פקועה הבא על בהמה מעלייתא הולד אין לו תקנה לא צריכא דאזל אבן פקועה דכוותיה מאי אבר מוליד אבר וחתיך ליה ושרי או דלמא מבלבל זרעיה הדר אמר פשיטא דמבלבל זרעיה דא"כ סומא יולד סומא וקיטע יולד קיטע אלא פשיטא דמבלבל זרעיה והכי קמיבעיא לן בהמה בעלמא לאו מכח חלב ודם קאתיא ושריא הכא נמי לא שנא או דלמא תרי איסורי אמרינן תלתא לא אמרינן ולמאן אי לרבי מאיר איסור חלב ודם איכא איסור יוצא ליכא [א] אי לרבי יהודה איסור יוצא איכא איסור חלב (ודם) ליכא [ג]דתנן (א) [ד]גיד הנשה נוהג בשליל וחלבו אסור דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר אין נוהג בשליל וחלבו מותר אלא כל מכח לא אמרינן דשרי והכי קמיבעיא לן מהו לגמוע את חלבו חלב דעלמא לא כאבר מן החי דמי ושרי האי נמי ל"ש או דלמא התם אית ליה תקנתא לאיסוריה בשחיטה הכא [ב]לית ליה תקנתא לאיסוריה בשחיטה תיקו: חותך מעובר וכו': מנלן דכתיב [1]וכל בהמה מפרסת פרסה וגו' בבהמה בבהמה לרבות את הולד אלא מעתה ימירו בו אלמה [ה][ג]תנן אין ממירין לא אברין בעוברין ולא עוברין באברין ולא אברין ועוברין בשלמין ולא שלמין בהן אלא אמר קרא [1]וכל בהמה לרבות את הולד אי הכי אפילו חותך מן הטחול ומן הכליות נמי אלמה תנן חותך מן העובר שבמעיה מותר באכילה מן הטחול ומן הכליות אסור באכילה אמר קרא אותה שלמה ולא חסרה אלא מעתה השוחט את הבהמה ומצא בה דמות יונה תשתרי אלמה [ו]אמר רבי יוחנן [ד]השוחט את הבהמה ומצא בה דמות יונה אסור באכילה

בעינא

רש"י

זה הכלל. משנתינו היא: **דבר שאינו גופה.** אלא מן העובר ונמלא בתוכה מותר: **לאתויי מאי.** אי חותך מן העובר תנא ליה אלא לאו לאתויי כה"ג דנשאר מיעוט העובר בפנים ורובו יצא מחותך: **לאתויי קלוט.** אפי' הנמצא שלם במעי פרה: **הוציא עובר.** של שלמים את ידו בשעת שחיטת אמו בעזרה: **מהו.** להיות לו חומת העזרה מחילה להתירו בשחיטת האם: **ותבעי לך קדשים קלים בירושלים.** [ז]כגון עובר שלמים שהוציא את ידו בירושלים והחזירה והכניסוה לעזרה ושחטוה ותבעי לך אליבא דמ"ד יש לידה לאברים ולא מהניא חזרה מי מהניא ליה חומה דלא ליהוי בשר בשדה דהא חומת העיר הויא מחילה לקדשים קלים וליכא לאוקמא בשוחט שלמים בירושלים והוציא העובר את ידו לחוץ דא"כ אף הבהמה אסורה משום שוחט קדשים בחוץ: **אמו הוא.** ולא חומה: **מי מצטרף סימן ראשון לסימן שני** גרסינן. והכי מיבעי ליה סימן ראשון כשנשחטה בעוד אבר זה בתוכה היה בא להתיר אף באכילה ומשילא אין חתיכת סימן שני בא על אבר זה אלא לטהרו מידי נבלה כדאמרן לעיל[ח] והכ"א מגע טרפה שחוטה מי מצטרף סימן ראשון שבא לו לטהר ולהתיר עם זה שאינו בא אלא לטהר להועילו מיהא לטהר הואיל ושניהם שוין בכך: **או.** דלמא כיון דיש חילוק ביניהם לא מצטרף ראשון שהוא נשחט לשני דברים עם השני שאינו אלא לטהרו מידי נבלה ואין כאן שחיטה שלמה לטהרו: **אם מצטרף סימן ראשון לשני להתיר באכילה.** כל העובר והבהמה ולא אמרינן שחיטה חלוקה היא ואין שחיטה לא בזו ולא בזו לא תועיל לאבר לטהרו מידי נבלה: **מהו לחוש לזרעו.** של עובר זה שהוציא ידו ונשחטה אמו והוציאוהו חי וגדל ובא על הבהמה והוליד מהו שיאסר אבר כיוצא בו הנולד ממנו: **אפי' בן פקועה דעלמא.** שלא הוציא את ידו וגדל והוליד נמי אסור כל הולד: **דאמר רב משרשיא לדברי האומר חוששין לזרע האב.** חנניא הוא באותו ואת בנו (לקמן עח:): **אין לו תקנה.** שמצד אביו אין טעון שחיטה כדתנן במתני' (שם דף עד.) והכ"א שחיטת אמו מטהרתו ומצד אמו טעון שחיטה וסימניו אינן סימנין דהא פלגיה כשחוטין דמו ואי נמי ה"ל בר סימן א' ובהמה צריכה רוב שנים: **אבן פקועה דכוותיה.** דאין [ט][הולד] טעון שחיטה אלא משום חד אבר וההוא אבר לא מישתרי בשחיטה דלאו שחיטה היא [י][וחתך ליה האי אבר ושרי]: **מבלבל זרעיה.** ומיתסר כל הולד משום אותו אבר ואליבא דחנניא קבעי לה: **לאו מכח חלב ודם.** של אבוה קאתי שאף החלב והדם הולידו: **תרי איסורי אמרינן.** דשרי אבל חלב ודם ויוצא לא: **ולמאן.** איכא תלתא: **אי לר"מ.** דאמר איסור חלב נוהג בשליל כדלקמן: **איסור חלב ודם איכא איסור יוצא ליכא.** דהא לר"מ אפי' מה שבפנים טעון שחיטה כדקתני מתניתין (שם) ומלא בה בן תשעה חי טעון שחיטה הלכך ה"ל כשאר בהמה: **ואי כר' יהודה.** בר פלוגתיה דאמר אין טעון שחיטה מה שבפנים ואיכא איסור יוצא שאין לו היתר איסור חלב ליכא: **נוהג בשליל.** גיד הנשה וחלבו של שליל אסור: **אלא.** הא לא קמיבעיא ליה דכל מכח לא אמרינן דליתסר משום שבא מכח איסור: **את חלבו.** אם נקבה היא וילדה והרי היא חולבת חלבה מהו באכילה והיינו לזרעו דקאמר שאין החלב בא עד שתלד: **בהמה בבהמה.** שדיא בהמה דרישא אבהמה דסיפא ודרוש הכי בהמה הנמצאת בבהמה תאכלו: **אלא מעתה.** הואיל ושליל קרוי בהמה: **ימירו.** אם הביא בהמת חולין אצל בהמת קדשים מעוברת ואמר הרי זו תמורת עובר של זו תהא תמורה דהא גבי תמורה בהמה כתיב (ויקרא כז) ואם המר ימיר בהמה בבהמה: **אין ממירין.** כלומר אם המיר אין מומר דכל ממירין דתמורה דיעבד הוא כדאמרן בשמעתא קמייתא דפרקא קמא (לעיל ב.): **לא אברין בעוברין.** אבר בהמת חולין זו תמורה תחת עובר בהמת קדשים זו: **ולא עוברין באברין.** עובר בהמת חולין זו תמורה ברגלה של בהמת קדשים זו: **ולא עובר ואבר בשלמים.** אלמא לאו בהמה מיקרו: **אלא.** לאו מבהמה נפקא אלא מכל נפקא והכי דריש כל מפרסת פרסה בבהמה תאכלו כלומר כל אשר תמצא בבהמה אכול: **אותה תאכלו כשהיא שלמה.** אכול כל הנמצא בתוכה אבל כשהיא חסרה שהנמצא בתוכה מגופה הוא שנחסר ממנה לא תאכל הנמצא: **אלא מעתה.** דדרשת כל בבהמה:

בעינא

תוספות

ותבעי לך קדשים קלים בירושלים. רב חנניא הוה מיבעי ליה בעזרה משום דחשיבה מחילה יותר אפי' לענין שחיטת קדשים קלים ומיהו בנולד כולו בעזרה לא קא מיבעי ליה דפשיטא דטעון שחיטה: **דאתא אבן פקועה דכוותיה.** שיש בו איסור יוצא בחד אבר: **או דלמא תרי איסורי אמרינן.** לאו דוקא תרי (ב) איסורי אמרינן דאיכא נמי איסור גיד הנשה: **תלתא לא אמרינן.** תימה מאי קמיבעיא ליה והא קי"ל (לעיל דף נח.) דזה וזה גורם מותר: **אלמה א"ר יוחנן השוחט בהמה ומצא בה דמות יונה אסור באכילה בעינן פרסות וליכא.** נראה דוקא נקט דמות יונה שהוא אסור גם כשילא לאויר העולם לפי שאינו מתקיים אבל מלא בה בהמה גמורה שראוי להיות מותר ורגליה רגלי יונה או שאין לה רגלים כלל מותרת דלא ממעט ר' יוחנן מידי שראוי להיות מותר כשילא לאויר העולם דההיא חשיב כמפריס פרסה להיות ניתר בשחיטת אמו כמו שחשוב כמפריס פרסה כשילא לאויר העולם דלא על חנם תפס ר' יוחנן דמות יונה ולא נקט עובר שרגליו דמות יונה או עובר שאין לו רגלים וכי פריך קלוט במעי אמו ליתסר אליבא דרבי שמעון דוקא פריך דאסר ליה כשילא לאויר העולם כדפרישית לעיל:

תמכר

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ב מהלכות אבות הטומאה הל' ט:
יב ב מיי' פ"ה מהלכות מאכלות אסורות הל' יב סמג לאוין קלו טוש"ע י"ד סי' יד סעיף ה:
יג ג מיי' פ"א מהלכות תמורה הלכה טז:
יד ד מיי' פ"א מהלכות מאכלות אסורות הל' ז סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סי' יג סעיף ה:

מוסף רש"י

הוציא עובר את ידו בין סימן לסימן מהו. סימן ראשון נשחט להתיר ולטהרה וסימן שני לא בא לאותו אבר אלא לטהר (לעיל לב:). **לדברי האומר חוששין לזרע האב.** חנניא הוא באותו ואת בנו דקאמר נוהג בזכרים (לקמן עה:). **אין לו תקנה.** שהרי הוא כמי שאין לו אלא סימן אחד מצד אמו, שהסימן השני שחוט ועומד הוא, שאין שחיטה נוהגת בו, ובהמה בחד סימן לא מתכשרה, והאי סימנא בתרא לא מצטרף לקמא, שאין לך שהייה גדולה מזו, שהראשון שחוט משנולד (לקמן עה:). **נוהג בשליל.** בן תשעה חי הנמצא בבהמה (לקמן צ:). **לא אברין בעוברין.** אברים דחולין בעוברין דהקדש, שאם אמר תהא רגל בהמה זו תמורת עובר הקדש שבמעי בהמה זו אין הקדושה חלה על האבר (תמורה י.). **ולא עוברין באברין.** שאם אמר הרי עובר שבמעי בהמת חולין זו תמורת רגל בהמת קדש זו אין העובר קודש (שם). **ולא אברין ועוברין.** דחולין בשלימים דקדש (שם). **ולא שלמין.** דחולין באברין ועוברין דקדש (שם).

מסורת הש"ס

א) לעיל לב:, ב) לקמן עה:, ג) [צ"ל דתניא], ד) (חולין פט) [תוספתא רפ"ז לקמן עד: צב:], ה) תמורה י., ו) נדה כג:, ז) עי' מהרש"א מ"ש כאן בדברי רש"י, ח) [דף סח:], ט) [רש"ל], י) רש"ל,

תורה אור השלם

1. וְכָל בְּהֵמָה מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְשֹׁסַעַת שֶׁסַע שְׁתֵּי פְרָסוֹת מַעֲלַת גֵּרָה בַּבְּהֵמָה אֹתָהּ תֹּאכֵלוּ: דברים יד ו

הגהות הב"ח

(א) גמ' דתנן נוהג בשליל כצ"ל ותיבות גיד הנשה נמחק: (ב) תוס' ד"ה א"ד וכו' לאו דוקא תרי דאיכא נמי כצ"ל ותיבות איסורי אמרינן נמחק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' אי לר' יהודה איסור יוצא איכא איסור וכו'. נ"ב ר"ל תרווייהו ליתנהו דליכא איסור חלב לר"י אבל איסור דם איכא וכדתנן לקמן דף ע"ד ע"א קורעו ומוציא את דמו ויעוש"ה בגמרא א"ו כדאמרן וזה שדקדק רש"י בד"ה ואי כר' יהודה וכו' איסור חלב ליכא עכ"ל ודוק ולרש"י לפרש אליבא דהלכתא כר' יוחנן שם ע"ד ע"ב דאף המתיר בחלבו אוסר בדמו:

רבינו גרשום

זה הכלל דבר שגופו אסור כלומר כתחלה תנן חותך מן העובר שבמעיה מותר באכילה כל האבר והעובר למה לי למיתני שאינה גופה מותר לאו לאייתויי כי האי גוונא דכה"ג [דיצא מחותך] וקתני מותר: ותיבעי לך קדשים קלים בירושלים כלומר פרה של שלמים שמקשה לילד שהוציא עובר את ידו אם האבר מותר אם לאו: מי מצטרף סימן שני לסימן ראשון ודמי כמי שהוציא לאחר שחיטה ואעפ"כ שאין מותר באכילה טהור מידי נבלה דשחיטת אמו מטהרתו אי לאו: ק"ו אם הועיל לו סימן שני לסימן ראשון כלומר בלא יוצא שחיטת אמו מטהרתו באכילה לרבנן כדחזינן במתניתין לא יועיל לו לטהרה מידי נבלה ביצא: מהו לחוש לזרעו. כלומר הוציא עובר את ידו והחזיר ושחט אמו דאמרינן אבר עצמו אסור והוציאוהו חי והוליד בהמה אחרת מהו לחוש לזרעו דכמה שאברו אסור משום יוצא כך אברו של זרעו יהא אסור אם הימין הימין ואם השמאל השמאל. דאמר רב משרשיא לדברי האומר חוששין לזרע האב כו' חנניה הוא דסבירא ליה דחוששין לזרע האב בפרק אותו ואת בנו: בן פקועה הבא על הבהמה. כלומר דבן פקועה ניתר בשחיטת אמו אפי' גדול וסימנין שלו קנה וגרגרת אין חשובין סימנין אלא כבשר הן חשובין וולד שלו מצד אמו צריך שחיטה דאמו בהמה מעלייתא היא והוא אין לו סימנין לשחוט לפיכך אין לו תקנה לולד. לא צריכא דאזל אבן פקועה דכוותיה כלומר והוליד ולד דהוא יש לו תקנה דאין צריך שחיטה לא מצד האם ולא מצד האב: מאי אבר אבר מוליד. כלומר מי אמרינן אותו אבר שיצא אין מוליד אלא אבר דכוותיה אם ימין ימין אם שמאל שמאל וחתיך ושדי ליה מן הולד שהוליד או דילמא מיבלבל זרעיה ואסור כוליה דאותו אבר פשיט איסוריה בכל הגוף: בהמה בעלמא לאו מכח בשר ודם קאתי. כלומר מה בהמות שבעולם אינם באות אלא מכח איסורא שיש לאב של ולד חלב ודם ובא מכח חלב ודם ואפ"כ שרי הולד הכא נמי אע"ג דמכח יוצא קאתי שרי הולד או דילמא תרי איסורי אמרינן כלומר מכח חלב ודם שרינן אבל חלב ודם ויוצא לא שרינן: ולמאן אי לר' מאיר איסור חלב ודם כו' כלומר דהוא משוי בן פקועה כילוד [הא ס"ל] מצא בה בן ט' חי טעון שחיטה ולדבריו אסור חלב ודם איכא כשאר בהמות איסור יוצא ליכא דאע"ג דהוציא ידו לא חיישינן דלא חשוב יוצא ממחיצתו: אי לר' יהודה איסור יוצא איכא כלומר

רבינו גרשום (המשך)

לר' יהודה דאמר עובר ירך אמו ושחיטת אמו מטהרתו מחיצת עובר אמו הוא לדבריו איסור יוצא איכא איסור חלב ליכא דחלבו אין חשוב חלב דאינו חשוב בהמה (על הכל) [כלל]: והכי קא מיבעיא ליה מהו לגמוע את חלבו כלומר מה דבעא מהו לחוש לזרעו לא בעי לענין ולד שיוצא ממנו אלא כי קא מבעיא ליה מהו לגמוע חלבו דחלב חשוב לזרעו חלב דעלמא לאו מכח אבר מן החי דמי ושרי האי נמי לא שניה או דילמא התם אית ליה תקנתא לאיסורא בשחיטה דאבר מן החי לכי שחיט ליה הוי מותר: הכא לית ליה תקנתא לאיסורא בשחיטה דאיסור יוצא לית ליה תקנתא בשחיטה: חותך מן העובר שבמעיה מותר באכילה. כלומר העובר מותר ומה שנחתך ממנו מנא לן דכתיב כל בהמה מפרסת פרסה כלומר בבהמה לרבות את הולד ומה שנחתך ממנו ולמה אנו דורשין בהמה בבהמה שאנו דורשין תחלה וסוף וכל בהמה מעלת גרה בבהמה וזהו שאמרנו בהמה בבהמה: אלא מעתה ימירו בו כלומר השתא דקרית להו בהמה האבר ועובר שנחתך ממנו ימירו בו דכתיב אם המר ימיר בהמה בבהמה אלמה תנן אין ממירין לא אברין כו' כלומר לא אברין דבהמת קדשים בעוברין דחולין ולא עוברין דקדשים באברין דבהמת חולין ולא אברין ועוברין בשלמים ולא שלמים באברין ועוברין. כלומר אם היתה בהמת קדשים מעוברת ונחתך מן העובר שבמעיה ורצה להמיר אותו עובר חסר העובר והאבר שנחתך ממנו בשלימין עוברין דחולין אין יכול להמיר ולא עוברין שלימים דקדשים בעובר חסר ובמה שנחתך ממנו לפי שאין חשוב בהמה על הכל: אלא אמר קרא כל בבהמה לרבות את הולד. כלומר לא תימא בהמה בבהמה דאינו חשוב בהמה האבר ועובר אלא אימא כל בבהמה לרבות את הולד והכי קא דרשינן כל בבהמה תאכלו: אי הכי אפי' חותך מן הטחול. כלומר אפי' חותך מן הטחול ומן הכליות של בהמה (א) הוא ובהמה מותר באכילה אלמה תנן מן הטחול ומן הכליות אסור באכילה כלומר הבהמה (ב) והטחול והכליות הכל אסור באכילה: אלא מעתה השוחט את הבהמה ומצא בה דמות יונה תישתרי. השתא דאמרת כל בבהמה תאכלו מצא בה דמות יונה תישתרי:

א) נראה דצ"ל של בהמה עצמה תהא מותר באכילה. ב) אינו מובן דאם נסבור דגם הבהמה אסורה משום טרפה דהוי כניקב מאי מקשה כאן א"ה אפילו חותך וכו' הא בלא"ה אסור משום טרפה וצ"ע.